

Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen,
Enheten för skatteadministration, skatteavtal och tullfrågor

Stockholm
2024-12-13

Vår referens
Erik Östman

Dnr
Fi2024/01702

Remiss av betänkandet *Effektivare kontrollmöjligheter i systemen för rot, rut, grön teknik och personalliggare (SOU 2024:61)*

2022 års skatteförfarandeutredning, åtgärder mot fusk och arbetslivskriminalitet, har avlagt ett slutbetänkande med inriktningen ökade kontrollmöjligheter i systemen för rot, rut, grön teknik och personalliggare. Företagarna har getts möjlighet att svara på remissen.

I betänkandet föreslås:

- Att införa en skyldighet för utförare att i sin begäran om utbetalning ange om underentreprenörer eller bemanningsföretag har anlåtats för hushållsarbetet eller installationen av grön teknik.
- Att uppgifterna i en begäran om utbetalning ska lämnas på heder och samvete.
- Att Polisen på begäran ska få ut uppgifter från Skatteverket om utförare som har begärt utbetalning för hushållsarbete som avser:
 - flytt av bohag och annat lösöre mellan bostäder samt till och från magasinering, eller
 - transport av bohag och annat lösöre från bostaden till en försäljningsverksamhet som bedrivs i syfte att främja återanvändning.
- Att Skatteverket ges en möjlighet till tredjemansföreläggande för kontroll av att skattereduktion för hushållsarbete och installation av grön teknik ges på korrekta grunder.
- Att en elektronisk personalliggare ska vara utformad på så sätt att uppgifter i personalliggaren kan överföras elektroniskt till Skatteverket.
- Att ett krav på elektronisk personalliggare ska införas för samtliga verksamheter som omfattas av regelverket för personalliggare. Skatteverket ska i enskilda fall få besluta om undantag från skyldigheten att föra elektronisk personalliggare. Undantag ska få medges om det bedöms vara oskäligt att näringsidkaren ska föra elektronisk personalliggare.
- Att Skatteverket ska få besluta om kontrollbesök för att utreda om det finns behov av kontroll av uppgiftsskyldighet enligt 15, 26, eller 29–32 kap. skatteförfarandelagen för den som beslutet om kontrollbesök gäller eller för den som utför eller kan antas utföra arbete i verksamhetslokalen eller på byggarbetsplatsen. Skatteverket ska inte få besluta om kontrollbesök enbart för detta ändamål, utom när kontrollbesöket gäller en näringsidkare som bedriver byggverksamhet på en byggarbetsplats där en skyldighet att tillhandahålla utrustning för att föra en elektronisk personalliggare inte har fullgjorts.

I syfte att utreda behovet av kontroll av uppgiftsskyldighet enligt 15, 26 eller 29–32 kap. skatteförfarandelagen ska Skatteverket vid ett kontrollbesök få:

- ställa frågor till den som beslutet om kontrollbesök gäller om uppgifter eller avsaknad av uppgifter avseende personer i personalliggaren, om anställnings- och uppdragsförhållanden samt om övriga arbetsförhållanden,
- ställa frågor till en person som utför eller kan antas utföra arbetsuppgifter i verksamheten om uppgifter eller avsaknad av uppgifter avseende personen i personalliggaren, om dennes anställnings- eller uppdragsförhållanden samt om övriga arbetsförhållanden, och
- granska personalliggare.

8. Att uppgifter som identifierar arbetsgivaren för en verksam person som ska vara dokumenterad i en personalliggare, men som har en annan arbetsgivare än den näringsidkare som ansvarar för personalliggaren, ska dokumenteras i personalliggaren.
9. Att kontrollavgifterna avseende personalliggare höjs och ska bestämmas utifrån gällande prisbasbelopp. Kontrollavgiften ska vara:
 - a. 25 procent av prisbasbeloppet för varje kontrolltillfälle,
 - b. 50 procent av prisbasbeloppet för upprepade överträdelser inom ett år samt när byggherren inte lämnat uppgift om när byggverksamhet ska påbörjas och var den ska bedrivas, och
 - c. 5 procent av prisbasbeloppet för varje person som vid kontrollen är verksam och inte är dokumenterad i en tillgänglig personalliggare.

Företagarnas synpunkter

Utgångspunkter

Motverkande av fusk och arbetslivskriminalitet är för Företagarna ett prioriterat men komplext område, där olika intresseavvägningar regelbundet behöver göras och målkonflikter ofta uppstår. Företagarnas utgångspunkt är alltid att de regelverk och administrativa krav som företagare har att följa måste vara proportionerliga, ändamålsenliga, effektiva och transparenta. I den mån administrativa bördor eller monetära kostnader läggs på företagen behöver det motsvaras av en betydande samhällsvinst för att vara motiverat.

Kontrollmöjligheter av rot, rut och installation av grön teknik

Företagarna gör bedömningen att de föreslagna förslagen inte utgör en betydande administrativ börda för berörda företag. Företagarna ser positivt på att Polismyndigheten och Skatteverket ges utökade möjligheter att dela information med varandra och att Skatteverket ges möjlighet att utfärda tredjemansföreläggande för kontroll av att utbetalning skett på korrekta grunder. Tredjemansföreläggande innebär dock en belastning för en ej avtalsslutande och skattskyldig part, varför det bör användas återhållsamt och tydligt avgränsat till den eller de transaktioner som misstanke föreligger om.

Nya regler för personalliggare

Företagarna har under lång tid varit kritiska till hur systemet med personalliggare varit uppbyggt. Det skapar administrativa bördor och framförallt höga kostnader vid banala fel som varken uppfattas som proportionerligt eller bidrar till minskat användande av svart arbetskraft. Denna kritik kvarstår.

Det är positivt att utredaren väljer att inte föreslå att fler branscher ska omfattas av kravet på personalliggare. Företagarna är dock kritiska till att systemet inte föreslås avvecklas för flertalet branscher som idag omfattas. Idag är det i praktiken bara i byggsektorn där personalliggarna kan sägas agera någorlunda förebyggande på det sätt som var tänkt. Men även där upplevs det ibland som ett problem eftersom blicken riktas mot de som försöker göra rätt och lätt missar de aktörer som agerar helt i den svarta ekonomin.

I övriga branscher är det högst tveksamt om personalliggarna uppfyller sitt syfte på en tillfredställande nivå. Likt Visita gör i sitt remissyttrande vill Företagarna påpeka att systemet i början tog sikte på kontantbranscher som idag inte längre är det. Mer allvarligt är att systemet mer och mer kommit att uppfattas som ett sätt att ta ut avgifter av företagare som aldrig har använt eller haft för avsikt att använda svart arbetskraft. Istället blir seriösa företag bestraffade för personal som inte hunnit eller

glömt skriva in sig för att man till exempel behöver ta hand om en kund, att ägaren själv inte tänkt på att hen omfattas av kravet om denne är verksam på arbetsplatsen eller där företaget vid kontroll tagit för lång tid på sig att få fram uppgifterna – även historiska sådana. Företag som egentligen bedriver fullt legitim verksamhet blir bötfällda med tiotusentals kronor för formfel i ett system som är till för att stoppa användandet av svart arbetskraft. Detta är ett betydande problem som inte adresseras i tillräckligt stor utsträckning, eller avfärdas alltför lättvindigt, trots att jakten på formaliafel drar resurser från arbetet att finna riktigt svartarbete.

Mot bakgrund av detta ställer sig Företagarna mycket kritiska till den föreslagna höjningen av kontrollavgifterna, som kommer förstärka den negativa bilden av personalliggare som stora delar av näringslivet hyser idag. Företagarna vill, i det fall dagens personalliggarsystem kvarstår, se ett helt annat förfarande från Skatteverkets sida för kontrollerna. Det måste vara en huvudregel att kontrollavgifter inte tas ut av de företag som inte nyttjat svart arbetskraft och bara gjort smärre formella fel i hanteringen av personalliggaren. Det rimliga vore ett system där Skatteverket som huvudregel utfärdar en varning till det aktuella företaget om vilka brister som upptäckts i samband med ett kontrollbesök, utan att någon avgift tas ut. Endast vid upprepade eller grova fel i hanteringen av personalliggaren bör kontrollavgift tas ut, samt givetvis om svart arbetskraft faktiskt förekommit.

Företagarna anser att konsekvensanalysen av avgiftshöjningen (s. 385) är mycket undermålig. Det saknas en beräkning om vilken förändring i det totala avgiftsuttaget som höjningen kan förväntas medföra. Likaså saknas en beräkning eller resonemang om vad kraftigt höjda avgifter kan innebära för ett litet enskilt företag. Mot bakgrund att avgifterna tas ut för formella fel i hanteringen av liggaren och inte för faktiskt användande av svart arbetskraft framstår detta som en brist.

Utredaren föreslår att krav ska ställas på elektronisk personalliggare som regel, om inte undantag från kravet medges av Skatteverket. Det påpekas i betänkandet att införandet av ett sådant generellt krav kommer att innebära kostnader för många företag, och att dessa kostnader blir i synnerhet betungande för småföretag. Den genomsnittliga kostnaden för införande av en elektronisk personalliggare uppskattas till cirka 10 000 kronor. Företagarna vil påpeka att detta inte är ett försumbart belopp, i synnerhet inte för små nystartade företag. Utöver den föreslagna möjligheten till undantag från den nya bestämmelsen bör det därför också finnas ett generellt undantag för små företag under det första året som företaget är verksamt.

Övrigt

Företagarna har inget att erinra mot betänkandets förslag i övrigt.

Erik Östman
Näringspolitisk Expert
Företagarna

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk Chef
Företagarna